DE TWEE
VONDELINGEN

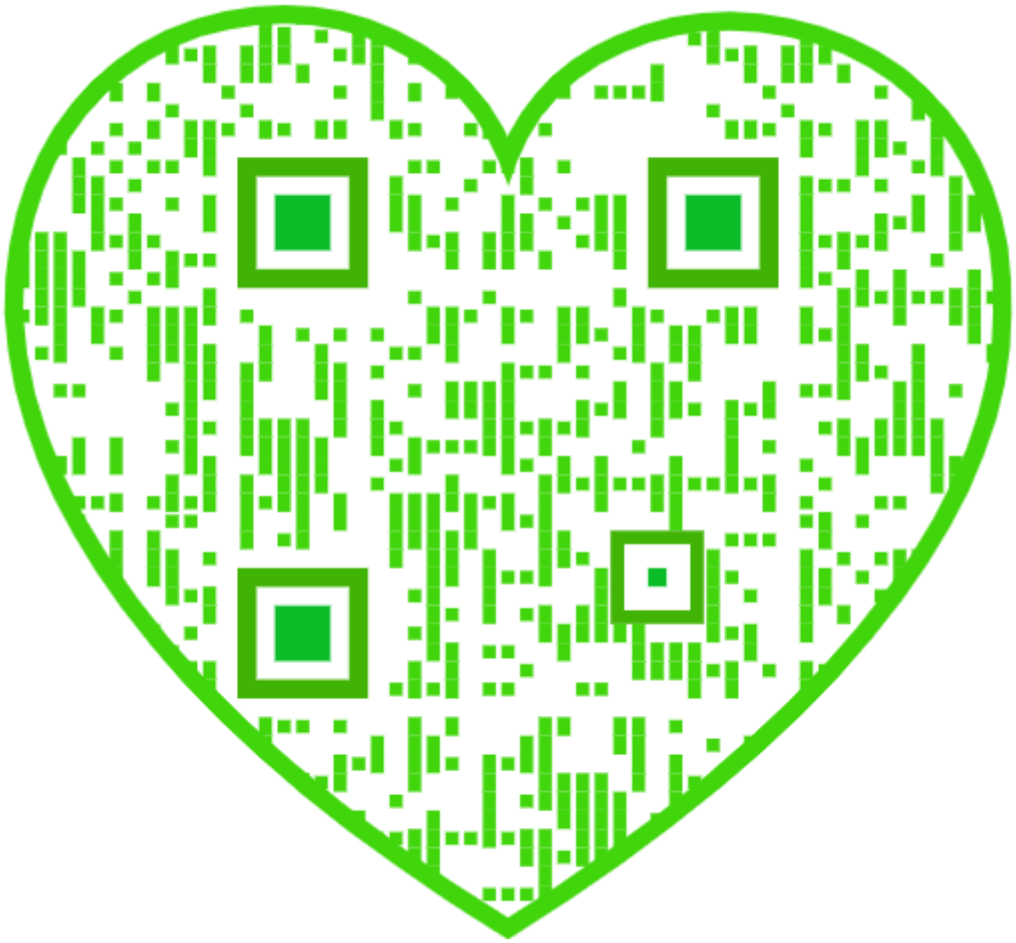

DE TWEE VONDELINGEN.

...alleen de herder, die Jaak en Martha op hun weg ontmoet had,... (*Zie bladz. 12*).

DE TWEE

VONDELINGEN

DOOR

A.-J. WITTERYCK.

STEENBRUGGE.
Drukkerij « De Lusthof »
BARON RUZETTE LAAN, 166.

1931.

EIGENDOM VAN DEN SCHRIJVER.

VOORBERICHT.

Tijdens den ontzettenden oorlog zag ik mij genoodzaakt eenige maanden in Vlissingen te verblijven.

Wel viel deze ballingschap mij hard, doch dank de verstrooiingen, die mijn studiën en vooral mijn goede vrienden mij verschaften, bleef mijn gezondheid gespaard.

Tot deze goede vrienden mocht ik den heer B. rekenen, een even bescheiden als geleerd man, wiens goedhartige vroolijkheid zeer vaak de sombere gepeinzen, die mij kwelden, wist te verdrijven.

Menigen avond brachten wij samen door ; soms ook maakten wij in den vroegen morgen lange wandelingen in de duinen en de omstreken der stad.

Op zekeren dag traden wij het huisje binnen van een ouden visscher, die toen zes en tachtig jaren telde.

Mijn vriend B., die uitstekend Hollandsch sprak, wist dien braven man al gauw aan het praten te krijgen en hem menige gebeurtenis uit zijn zeemansleven te doen vertellen.

Dit gaf den heer B. aanleiding mij te doen opmerken, dat die vertellingen mij wellicht konden dienen bij het schrijven van mijn prijsboeken, waarop de grijsaard uitriep :

« Ha ! schrijft mijnheer boeken ! Nu, dan verzoek ik u te gaan zitten, en ik zal u de geschiedenis vertellen van twee kinderen, die omtrent

twintig jaren vóór mijn geboorte hier kort bij in de duinen werden gevonden. Ik heb ze goed gekend, en mijn vader heeft me meer dan eens hun leven verhaald. Het zou me genoegen doen, als mijnheer dit verhaal in een van zijn boeken wilde weergeven. »

Wij luisterden met de grootste belangstelling, en toen de man had uitverteld, beloofde ik hem aan zijn verlangen te zullen voldoen.

Ziedaar den oorsprong van de geschiedenis, het onderwerp van dit boek, dat ik ook rijk heb willen versieren met mooie platen.

Helaas, de goede grijsaard is niet meer, ook mijn dierbaren vriend B. heeft de dood mij ontrukt.

Met eerbied en dankbaarheid wijd ik mijn bescheiden werkje toe aan hun mij dierbare nagedachtenis.

De Schrijver.

De twee Vondelingen.

I.

Verlaten.

Het was op het einde der maand April 18 . .

De zon vertoonde zich aan de Oosterkimme en rees statig aan het helblauwe uitspansel. Zij beloofde een van die prachtige lentedagen, zooals de maand April er soms geven kan. Haar stralen kleurden de kalme wateren van den Oceaan met een rooden gloed, en er heerschte een matige warmte als bij de ochtendschemering van een mooien zomerdag. De vogels, die rond het wanstaltig struikgewas, hier en daar uit de duinen opgeschoten, fladderden, lieten hun lieve stem weerklinken om de heerlijke dagvorstin te begroeten.

Door het mooie weer opgevroolijkt en als verrukt, volgde een jongeling van ongeveer een en twintig jaar met zijn zuster, die er even jong uitzag, den weg naar het strand. Hij wilde er zijn visschersschuit in orde

brengen, om zoo vroeg mogelijk in zee te steken met zijn helper, die weldra komen zou.

Martha vergezelde dikwijls haar broeder tot aan het strand, want zij hield heel veel van hem ; hij was haar liefde ook ten volle waardig : hij was een kloeke en welgebouwde jongen, een stout en ervaren zeevisscher; daarbij was hij goed en bezat een edel hart; hij was de eenige steun zijner zuster, sedert een besmettelijke ziekte, twee jaar geleden, hun dierbare ouders, in een zelfde week, ten grave sleepte.

Als wij zeggen, dat haar broeder haar eenige steun was, bedoelen wij daarmede niet, dat Martha al de zorgen van hun bestaan op hem liet drukken ; het zou immers moeilijk geweest zijn in de heele streek een naarstiger en bekwamer huisvrouwtje te vinden ; geen huisje was netter en beter onderhouden dan het hare, geen hofje was sierlijker en zoo mooi met lachende bloempjes beplant ; dat alles was het werk der zuster.

IJverig en bedreven in zijn vak, als hij was, bracht Jaak elke week een tamelijk groote som geld naar huis, welke hij gerust aan Martha kon toevertrouwen. Zij bezat immers de groote kunst van veel te doen met weinig geld. Dank beider oppassendheid heerschte er welstand in het huis, en zij mochten roemen op een uitmuntende gezondheid, die het voorrecht is van hen, die werk-

zaamheid aan matigheid weten te paren, zonder evenwel de spaarzaamheid in gierigheid te laten ontaarden.

Met lichten tred, keuvelend als jonge scholieren, en volop van de frissche zeelucht genietend, stapten broeder en zuster naar de schuit, toen een zonderling gerucht hun ooren trof ; het was geen hulpgeroep noch luid gejammer ; het geleek meer op een zacht en met tusschenpoozen herhaald schreien van een kind.

Zij waren op dit oogenblik op een plaats, waar de weg tusschen twee tamelijk hooge duinen liep ; zij keken elkander verwonderd aan, bleven even stilstaan om te luisteren, en liepen dan zoo vlug mogelijk een der duinen over.

Wat zagen zij ?

Onder een dichten doornstruik lagen twee zeer jonge kinderen naast elkander. Zij waren in wollen dekens gewikkeld ; men zag nauwelijks de topjes van hun neusjes, die door de frissche morgenlucht op twee roode rozeknopjes geleken.

Tranen van medelijden welden in Martha's oogen op.

Wat gedaan ?

Vragend keken broeder en zuster elkander aan ; doch hun aarzeling was slechts van korten duur.

« Martha, » zei de broeder, « wij mogen in geen geval die arme schepseltjes zonder

Evenals in de verleden eeuwen, draagt er de visscher zijn « zuidwester » of geteerden hoed .... (*Zie bladz. 16*).

hulp laten ; wij zullen elk een kindje in onze armen nemen, dadelijk ermede naar den burgemeester gaan, en hem vertellen, waar en hoe wij deze zonderlinge vondst gedaan hebben. Hij toch moet beslissen wat er te doen valt. »

Zoo gezegd, zoo gedaan.

De kleintjes waren echter zoo bevallig en hielden zich zoo stil ! Zij hadden zulke zachte kijkertjes vol uitdrukking, dat, nog vóór Jaak en Martha bij den burgemeester aankwamen, zij reeds vreesden zich van die lieve wichtjes te moeten scheiden ; daarna kwamen zij overeen al het mogelijke te doen, om zich met hun onderhoud te mogen belasten.

De burgemeester stond verbaasd en was eenigszins verlegen, toen hij vernam, wat er gebeurd was. Hij beval aanstonds de kleinen nauwkeurig te onderzoeken, in de hoop iets omtrent hun afkomst te ontdekken ; maar dat onderzoek leverde maar weinig op ; men vond enkel op elk kind een briefje vastgespeld met de namen Paul en Pauline, en met de aanduiding, dat de kleinen broeder en zuster waren.

De verlegenheid van den burgemeester bemerkende, bood Martha zich aan om de twee vondelingskens aan te nemen, te voeden en te verzorgen. Daar de burgemeester het goed gedrag van Jaak en zijn zuster kende, was hij blij dit edelmoedig voorstel te kun-

nen aannemen, en zoo gemakkelijk deze moeilijke zaak te kunnen oplossen.

Een nauwkeurig onderzoek werd evenwel ingesteld om te ontdekken, wie den treurigen moed had gehad de twee wichtjes midden in de duinen te verlaten, waar zij zonder de komst van den visscher en zijn zuster, ongetwijfeld van gebrek zouden omgekomen zijn.

Maar dit onderzoek bracht geen licht in de zaak : alleen de herder, die Jaak en Martha op hun weg ontmoet had, verklaarde, dat hij nog vóór zonsopgang, toen hij met zijn kudde naar de duinen trok, een gesloten rijtuig, waarvóór een zwart paard gespannen was, gezien had. Het rijtuig kwam van den kant, waar de kinders gevonden werden en verdween in volle vaart in de richting van Middelburg. Wondere zaak, niet het minste spoor van het rijtuig, het paard, of den geleider was te vinden !

Zoo werden Jaak en Martha in eens de pleegouders van de twee kinders, die ongetwijfeld tweelingen waren !

Na het bezoek bij den burgemeester keerde Jaak met zijn zuster huiswaarts, en toen de kleinen op een voorloopig bedje gelegd waren, haastte hij zich naar zijn schuit, doch ditmaal alleen ; want Martha had dien dag werk voor drie.

Toen Jaak 's avonds thuis kwam, besprak hij langen tijd met zijn zuster de gewichtige

gebeurtenis van dien morgen, die een volkomen omwenteling in hun gewoon leven zou brengen ; hij schilderde haar af, welk een grooten last zij op hun schouders geladen hadden. Dit schrikte hen evenwel niet af, en met wederzijdsche goedkeuring besloten zij, niets te verwaarloozen van wat tot de goede opvoeding en het geluk van hun kweekelingen kon bijdragen, zonder daarvoor van wie ook de geringste vergelding te eischen.

Het was een lust te zien, hoe Paul zijn zusje met zorgen omringde,.... (*Zie bladz. 17*).

II.

Twee verschillende Karakters.

Alvorens ons verhaal voort te zetten, willen wij eenige woorden zeggen over Zeeland, de streek, die het tooneel was van de gebeurtenissen, welke wij in ons verhaal mededeelen.

Wij zijn overtuigd, dat onze lezers in een verhaal niet alleen het aangename zoeken, maar er tevens prijs op stellen daardoor hun geest met nuttige kennissen te verrijken.

Welnu, wij beweren, dat Zeeland niet voldoende gekend wordt door hen, die over de noodige middelen beschikken om vermakelijke uitstapjes te doen, en dat menigeen van hen ten koste van veel tijd en geld, in verder afgelegen streken op zoek gaat naar indrukken, welke een verblijf van eenige uren in deze provincie van Holland, hem verschaffen zou.

Zeeland wordt gevormd door Zeeuwsch-Vlaanderen, gelegen tusschen Oost-Vlaanderen en de Neder-Schelde, de eilanden Schouwen, Duiveland, Philipsland, Tholen, Noord-Beveland, Zuid-Beveland en Walcheren. De twee laatste zijn door een spoorweglijn met elkaar en met het vasteland verbonden.

Deze eilanden zijn van elkaar gescheiden door de twee armen der Schelde en door breede watergeulen, welke men *kreken* noemt.

Om deze kreken treft men veel zandbanken en slijkgronden aan, die bijna met den waterspiegel gelijk zijn en voor de scheepvaart groot gevaar opleveren, zoodat alleen ervaren visschers het durven wagen hun schuit in die wateren te sturen.

Verder zijn die eilanden in alle richtingen door kanalen, grachten en beken doorsneden.

De volgende plaatsen van Zeeland zijn wel een bezoek waard : Middelburg, mooie oude stad met 20.000 inwoners, hoofdplaats van Zeeland ; Brouwershaven, geboorteplaats van den vermaarden dichter Jacob Cats ; Zierikzee, waar veel zeeslagen geleverd werden ; Sluis, weleer een bloeiende havenstad ; Biervliet, klein dorp, waar Willem Beuckels geboren werd en leefde. Deze nederige visscher vond het middel uit om den haring te kaken en met zout in kuipen te bewaren, en bracht daardoor zijn vaderland tot een hoogen graad van rijkdom en voorspoed.

Vlissingen, aan de Hont of Wester-Schelde, krijgshaven, die vergeleken kan worden bij een kanon, dat altijd geladen is en de monding der Schelde beheerscht.

Maar wat een uitstapje in Zeeland vooral aantrekkelijk maakt, is een studie der eenvoudige voorvaderlijke zeden en gewoonten der bevolking.

Evenals in de verleden eeuwen, draagt er de visscher zijn « zuidwester » of geteerden hoed met neerhangende randen, een rooden

wollen kiel, een broek van grove zwarte serge, zware laarzen en een rood flanellen hemd.

En de kleederdracht der Zeeuwsche vrouwen en meisjes?

Het is niet mogelijk te beschrijven, hoe vreemd deze er uit ziet: witte mutsen met lange vleugels, versierd met kanten, die met de hand gemaakt zijn; zware juweelen, die in het haar vastgespeld zijn; veelkleurige sjaals; wijde rokken en witte klompen!

Men moet dat echter met eigen oogen zien, om zich een denkbeeld te vormen van die zonderlinge voorvaderlijke kleederdracht.

. . . . . .

In dit midden zouden Paul en Pauline hun kinderjaren doorbrengen.

Daar de kinderen een uitmuntende gezondheid genoten, hadden Jaak en Martha er weinig last van; ook werden zij spoedig groot en kloek voor hun ouderdom, zoodat zij op zesjarigen leeftijd er uit zagen, alsof ze acht of negen jaar oud waren.

Het was een lust te zien, hoe Paul zijn zusje met zorgen omringde, hoe hij ze kon vermaken en haar al het genoegen verschaffen, dat hij maar bedenken kon.

Maar er bestond een groot verschil tusschen de neigingen dezer tweelingkinders.

Ze waren beiden onderdanig en dankbaar, maar zoo eenvoudig als Paul was, zoo trotsch was Pauline; zoo ernstig en vlijtig als de broeder was, zoo lichtzinnig en gemakzuchtig was de zuster.

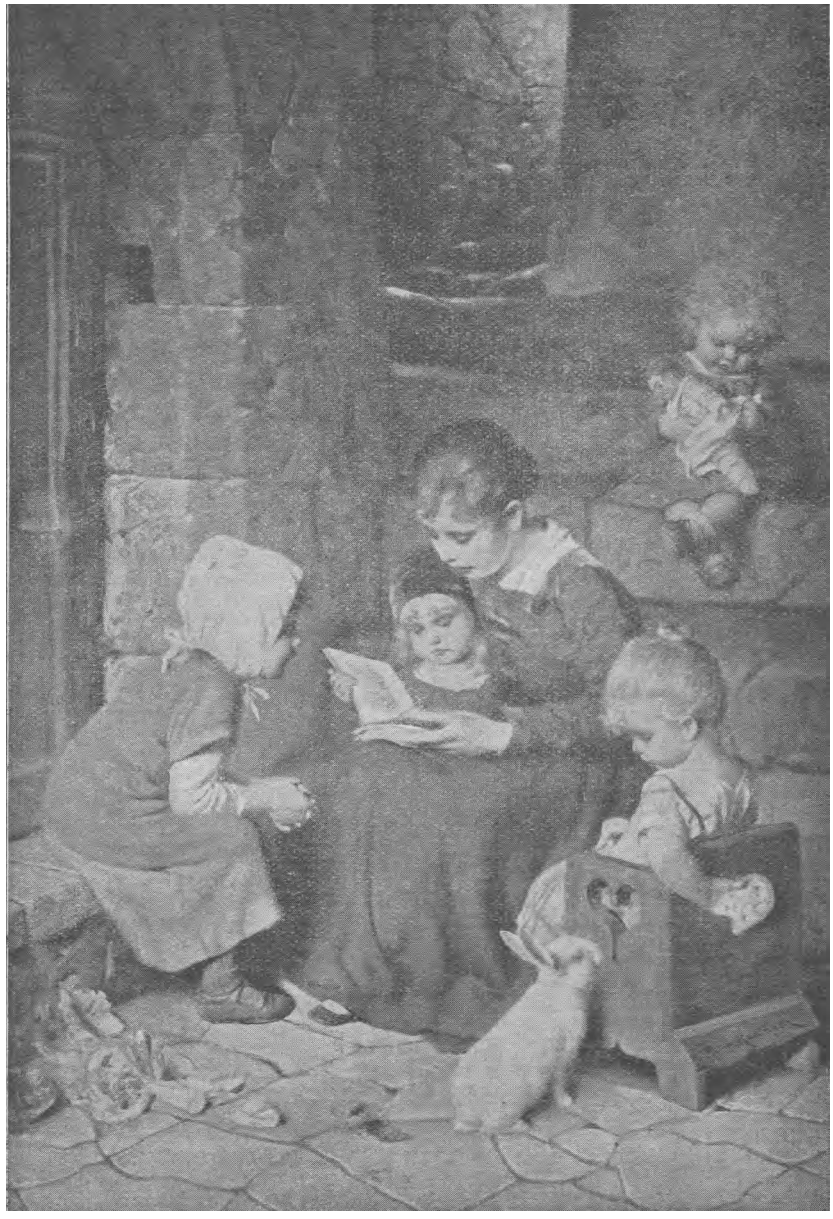

Wanneer haar gezellinnen den tijd aangenaam doorbrachten met het lezen van nuttige boeken,.... (*Zie bladz. 19*).

Martha zag met spijt, dat Pauline, hoewel zij zich gedwee voor haar eischen en bevelen toonde, weinig lust voor de studie voelde en geen neiging tot werken had. Zij kon zich slechts korten tijd bezig houden met handwerkjes, die nogtans voor alle huisvrouwen zoo belangrijk zijn.

Zij dacht bij voorkeur aan haar opschik en vond er genoegen in zich te spiegelen in de blinkende koperen potten en pannen, die aan de keukenmuren opgehangen waren.

Wanneer, vooral bij regenweder, haar gezellinnen den tijd aangenaam doorbrachten met het lezen van nuttige boeken, welke zij op de jaarlijksche prijsuitdeeling ontvangen hadden, hield Pauline zich bezig met koortsig de modebladen te doorzoeken, die door de badgasten in 't struikgewas der duinen achtergelaten waren.

Als het gebeurde, dat Roza, een meisje uit de buurt, dat een paar jaar ouder was dan zij, geschiedenisjes vertelde, welke zij in de school gehoord had, ofwel uit een boek voorlas, dan luisterde Paul met alle aandacht ; Pauline, integendeel, stelde niet het minste belang in die verhalen, als ze ernstig en leerrijk waren ; zij kon alleen naar grappige vertellingen luisteren.

Wat vooral een noodlottigen invloed uitoefende op haar jonge hart, reeds zoo zeer op vermaken en ijdelheden gesteld, was de volgende gebeurtenis.

Toen Pauline op zekeren dag in de duinen speelde, ontmoette zij er een meisje, dat ongeveer haar leeftijd had en zich met een tam konijntje vermaakte.

Dat meisje was het dochtertje van een bankier uit Antwerpen, en daar het zwak en ziekelijk was, hadden zijn ouders het naar hier gezonden om door de versterkende zeelucht van Vlissingen wat op te knappen.

Welnu, dat meisje droeg natuurlijk kleeren, die geheel verschillend waren van die, welke Pauline gewoon was te dragen en in haar omgeving te zien. Zij kon haar oogen niet verzadigen aan dien grooten strooien hoed, die met een bosje korenbloemen versierd was, de haarvlechten, die met mooie roosskleurige linten getooid waren, het met prachtige kanten versierde kleedje der vreemdelinge, en zij weende van spijt, toen zij haar eigen kleeren bekeek, die nogtans zoo lief, zoo bevallig, zoo eigenaardig waren.

Verscheidene nachten droomde zij van niets anders dan van mooie strooien hoeden, kanten, linten, enz. en zij koesterde een hevig verlangen eens Vlissingen te mogen verlaten en in groote steden vermaak te gaan zoeken, er te genieten, de mode van den dag te volgen en rijk te leven !... Arme kleine !...

Paul, hoewel ernstiger, werkzamer en leergieriger dan zijn zusje, was toch een vroolijke snaak, die door al de jongens uit de buurt gezocht en bemind werd.

Nu eens speelden zij soldaatje, en, potsierlijk uitgedost, gewapend met houten sabels, die op den slijpsteen van Piet, den voerman, gescherpt waren, bootsten zij den oorlog na. Dan weer stormden zij de duinen in, evenals een vlucht musschen, die in den herfst op een braak liggend korenveld neerstrijken.

Soms ook daalden zij met een wagentje in vollen draf de hellingen der duinen af. Alsdan was het een gejubel en een geschreeuw, waarbij al de honden der streek hun geblaf voegden, en de kuierende hennen, met schrik bevangen, in alle richtingen de vlucht namen.

Bij al die spelen was Paul steeds haantje de voorste. Ja, hij was een opgewekte knaap, de beste, de meest gevierde gezel bij die kindervermaken. Hij was daarenboven een der voorbeeldigste leerlingen van de school, en altijd bereid iedereen een dienst te bewijzen. Hoe jong hij ook was, hij trachtte zich steeds nuttig te maken in het huis van Vandoren : hij hielp de vischnetten verstellen, stak de visch, die moest gedroogd worden, op koordjes, verzorgde het vuur, deed boodschappen voor het huishouden, enz.

Zoo sleten Paul en Pauline vreedzaam hun kinderjaren.

Helaas ! waarom toch wist het meisje dit geluk niet naar waarde te schatten ? Waarom, niet tevreden met haar lot, wilde Pauline vaarwel zeggen aan de streek, waar zij nog zooveel gelukkige jaren had kunnen doorbrengen ?

Als het gebeurde, dat Roza, een meisje uit de buurt, dat een paar jaar ouder was dan zij, geschiedenisjes vertelde,.... (*Zie bladz. 19*).

III.

De groote Stad.

In een groote stad wonen en leven !

Hoeveel jonge hoofden geraakten bij dit droombeeld niet op hol !

De landbouw, het leven in de open lucht, de lieve natuur, het gezang der vogelen, het kalme landelijk bestaan, dat alles is van geen waarde voor dien jongeling, wien de vader zijn kleine hoeve wenschte over te laten.

Het ambacht van vader en van grootvader heeft niets aantrekkelijks meer voor den jongen man, die verblind is door het valsch genot, dat de groote stad hem biedt.

Menig jong buitenmeisje is te trotsch en te lichtzinnig, om zich met het eenvoudige buitenleven te vergenoegen.

Foei ! het naai- en breiwerk ! Foei ! het kantwerk ! Foei ! die verouderde gewoonten en bezigheden ! Foei ! die eenvoudige kleederdracht der buitenlieden !

Spreek mij van de groote stad !

De stad met haar schouwburgen, kinema's en danszalen, met haar van volk wemelende straten, haar heerlijke magazijnen, haar

Zij kon haar oogen niet verzadigen aan dien grooten strooien hoed,.... (*Zie bladz. 20*).

prachtige hotels, haar lichtzinnige kleederdracht, haar rijke juweelen, haar schitterende verlichting !

Goed, spreek mij van de groote stad !

En het verschrikkelijk monster dringt overal door ; het ontrukt de jonge dochters aan de liefde hunner moeder ; het verleidt de kloeke jongelingen, die reeds aan vaders zijde arbeidden ; overal dringt de bekoring binnen : in de nederige hut van den werkman zoowel als in de woningen der gegoede burgers, bij den ambachtsman zoowel als bij den landbouwer.

Door de onwetendheid der slachtoffers worden in de ongezonde straatjes der steden veel ongelukkigen opgestapeld, die hoopten in de stad een paradijs te vinden.

Pauline zou een slachtoffer te meer worden.

Nu en dan had zij in de buurt meisjes zien verschijnen, die in de stad in dienst waren en terugkeerden met in het oog vallende kleederen. Zij spraken enkel over juweelen, danszalen, wandelingen en feesten ; maar als bij overeenkomst wachtten zij zich wel een woord te reppen over het vuil en slafelijk werk, waartoe zij in de overbevolkte stad gedwongen waren.

Andere, die nog meer opgetooid waren, verzwegen zorgvuldig, op welke onwaardige wijze zij er toe kwamen zich de mooie kleederen aan te schaffen, waarmede zij de lieden van hun dorp verblindden en nieuwe slachtoffers maakten.

Jaak en Martha hadden schoon haar al die treurige waarheden voor oogen te houden, niets kon de lichtzinnige Pauline van besluit doen veranderen. Daar zij niet alleen tegenzin, maar zelfs afkeer voelde voor alle nuttige vrouwelijke handwerkjes, en dat Martha haar geen andere bezigheid kon verschaffen, zag Jaak zich eindelijk gedwongen toe te geven en zijn pleegkind te laten vertrekken.

Veertien jaar oud, zonder acht te geven op de tranen der goede Martha, aan wie zij zooveel verschuldigd was, verliet het onbezonnen meisje het gastvrije tehuis, om zich naar Antwerpen te begeven, waar zij in een burgerhuis als dienstmeid aangenomen werd.

In den aanvang kwam zij nog al dikwijls naar Vlissingen terug, om haar dierbare weldoeners te groeten, maar langzamerhand werden haar bezoeken zeldzamer, tot den dag, waarop zij schriftelijk liet weten, dat zij naar Parijs vertrok. Van dan af zond zij niet het minste nieuws meer naar hen, die haar van ganscher harte liefhadden.

Gelukkig voor Jaak en zijn zuster, behielden zij nog den braven en deugdzamen Paul, die hen zoo zeer beminde, en hun zoo behulpzaam was als een goede zoon zijn ouders beminnen en helpen kan.

Jaak had besloten er een kundig visscher van te maken en zag zijn zorgen rijkelijk beloond.

Paul werd buitengewoon behendig en ver-

kreeg een wonderbare kracht voor alle lichaamsoefeningen.

Op den ouderdom van vijftien jaar doorkliefde hij de snelste strooming en kon de stoutste zwemmers tot voorbeeld dienen.

Jaak vond er genoegen in hem te zien spelevaren en volgde met bewondering zijn stoute toeren op de golven. Dikwijls bezochten zij samen de naburige dorpen om er hun visch te koop te bieden.

De jonge visscher van Vlissingen werd door iedereen geacht en bemind; hij was immers altijd beleefd, en op zijn vriendelijk door de zon eenigszins gebruind gelaat speelde een zachte glimlach.

Het was treffend te zien hoe hij 's Zondags, netjes aangekleed als een welgesteld visschers-zoon, geruimen tijd op een voetbankje naast Martha bleef zitten, om haar een menigte kleine voorvalletjes uit zijn visschersleven te vertellen. Voor niets ter wereld wilde hij op de rustdagen zijn goede pleegmoeder alleen laten; hij trachtte haar te vermaken en deed haar soms zoo hartelijk lachen, dat tranen langs haar wangen vloeiden.

Toen Paul achttien jaar oud geworden was, werd hij beschouwd als een ervaren visscher; hij was sterk gespierd en door den arbeid gehard, behendig in het vangen der moeilijkst te verschalken vischsoorten; niemand kon beter dan hij een net uitwerpen en een schuit besturen; zelfs in de hevigste

.... gewapend met houten sabels, die op den slijpsteen van Piet, den voerman, gescherpt waren,.... (*Zie bladz. 21*).

stormen bleef hij meester van zijn vaartuig.

Men begrijpt wat een kostelijke steun hij was voor den goeden Jaak, die thans de diensten van een vreemdeling niet meer had te betalen en daardoor zijn spaarpenningen elk jaar merkelijk zag aangroeien.

Paul had evenwel een groot verdriet: het was de onwetendheid aangaande het lot zijner zuster Pauline, die hij teederlijk beminde, en wanneer hij op het strand een groepje visschersdochters ontmoette, die zongen of vroolijk keuvelden, dan dacht hij met een diepgevoelde treurnis aan de lieve zuster, die leefde, men wist niet waar of hoe.

IV.

Een gevaarvolle Redding.

Op zekeren dag, 's morgens heel vroeg, was Paul bezig met de visch, die hij daags te voren gevangen had, te schiften en te schikken in verscheidene manden, die op een stootkarretje stonden, waarmee hij dan naar de naburige dorpen zou rijden om zijn lading uit te venten.

Jaak bleef dien dag thuis om een groot net, dat op verscheidene plaatsen versleten was, te verstellen; daarom moest Paul nu, en dat voor den eersten keer van zijn leven, alleen vertrekken.

Jaak sprak hem moed in en zei, dat hij slechts de gewone klanten moest bezoeken, en dan terugkeeren, zonder zich over den misschien slechten uitslag zijner pogingen ongerust te maken. De goede knaap beloofde al het mogelijke te doen om te slagen en begaf zich blijgemoed op weg.

Omstreeks tien ure kwam een rijk Engelschman Jaak verzoeken met hem een klein tochtje op zee te maken.

Het was niet de eerste maal, dat een plezierreiziger met zulk een verzoek voor

den dag kwam, en het was meestal Paul, die de vreemdelingen op zee vergezelde.

Jaak, die wist, dat zoo'n tochtje noch groote moeite noch veel tijd vergde, en daarbij doorgaans meer geld opbracht dan een dag lastig werk aan boord, nam het voorstel gretig aan, en weldra gleed het bootje over de baren.

Indien de visscher echter, alvorens in zee te steken, aandachtig den hemel en het water had gadegeslagen, zou hij wellicht geaarzeld hebben, om het verzoek van den Engelschman in te willigen ; hij zou inderdaad een menigte kleine verschijnselen bemerkt hebben, die aan een onervaren oog ontsnappen, en toch met zekerheid aantoonen, dat een storm in aantocht is.

Hij hoorde weldra dat doffe gehuil, dat akelig gerommel der golven, dat gedurig heviger wordend geklots der baren, die de gewone voorloopers zijn van de stormen op zee.

De kustvogels maakten lange zwenkingen boven de duinen, of streken over het vochtige strand, en lieten daarbij dat schor en scherp geschreeuw hooren, dat alle visschers zoo goed kennen als de voorbode van een naderend gevaar.

Omtrent den middag zag men aan den gezichteinder de woelige koppen opstijgen van donkere wolken, die spoedig grooter en zwarter werden.

Soms ook daalden zij met een wagentje in vollen draf de hellingen der duinen af. (*Zie bladz. 21*).

Thans begon Jaak te beseffen, welk een groote onvoorzichtigheid hij begaan had en stelde alles in 't werk om spoedig de kust te naderen.

De golven groeiden echter met onrustbarende snelheid aan !... hun gehuil werd steeds akeliger.

Op aandringen van den vreemdeling had Jaak zich nogal ver in zee gewaagd.

De verschrikte visschersvrouwen op het strand verzamelden spoedig haar krabben en mosselen en hoorden met angst dat onheilspellend geloei der baren, voorbode van een naderenden storm.

Martha, verwittigd door het heen en weergeloop der buurvrouwen, had haar woning verlaten ; angstig staarde zij op de onmetelijke, reeds kokende watermassa en zocht het broze schuitje, waarin haar dierbare broer in levensgevaar verkeerde.

Zij ontwaarde weldra aan den gezichteinder het bootje, dat op de golven danste en haar niet grooter scheen dan een notedop, en dat wanhopig tegen de baren worstelde om den oever te bereiken.

Vruchteloos verzet van den mensch tegen de ontzagwekkende krachten der natuur !

Op dit oogenblik brak de orkaan met volle geweld los, terwijl zware, zwarte wolken, met vreesaanjagende snelheid, over de woedende golven schoten.

Weenend en wanhopig de handen wringend,

liep Martha het strand op en af en riep vruchteloos om hulp.

Wie zou toch, in zoo'n verschrikkelijken orkaan, zijn bootje aan de woeste baren durven toevertrouwen ?

Ach ! ware Paul hier geweest, Paul, die sterke, moedige jongen ! Hij zou het gedurfd hebben, wat thans door alle visschers beschouwd werd als een wissen dood te gemoet snellen.

In dit uiterste gevaar, toen iedereen verwachtte de schuit van Jaak voor goed te zien verdwijnen, verscheen Paul op de kruin der duinen ; dadelijk snelde hij naar Martha, stelde haar gerust en riep de hulp in der andere visschers ; doch niemand durfde hem volgen ; zonder dralen nam hij dan een hunner schuiten en wierp zich er mede in zee.

De boot van Jaak werd geweldig door de baren heen en weer geslingerd en naderde met reuzensprongen de kust, om er even gauw weer van verwijderd te worden, tot eensklaps een machtige golf het broze vaartuigje deed kantelen.

Paul, die, dank zijn buitengewone behendigheid en zijn herculische kracht, spoediger vooruit kwam dan hij had durven hopen, zag weldra Jaak en zijn gezel op de baren verschijnen en moedig naar den oever zwemmen ; hij deed een uiterste poging om ze te bereiken, alvorens zij, uitgeput van krachten, door de woedende golven zouden verzwolgen worden.

Het was tijd, meer dan tijd !...

De Engelschman was intusschen Paul genaderd en had zich wanhopig aan zijn bootje vastgeklampt.

Jaak stak nog eens de rechter hand boven de golven uit ; Paul greep ze vast en met een door den nood verdubbelde kracht, slaagde hij erin de twee drenkelingen in zijn schuit te hijschen.

De Engelschman viel in onmacht en lag bewusteloos op den bodem van het bootje ; maar Jaak, die het bewustzijn behouden had, begon dadelijk, zoo goed als zijn uitgeputte krachten het toelieten, naast Paul met de roeispaan te werken.

Na een hevigen strijd, die een paar uren duurde, kwamen zij behouden op de kust aan, waar zij door de menigte met vreugdekreten ontvangen werden. Martha stortte tranen van vreugde ; van aandoening kon zij geen woord spreken, maar zij omhelsde hartstochtelijk haar dierbaren broeder en haar lieven pleegzoon.

De vreemdeling, die door zijn gril bijna de oorzaak geweest was, dat Jaak jammerlijk omkwam, herkreeg weldra het bewustzijn en zocht dadelijk zijn koenen redder op, wien hij een groote som geld aanbood ; maar de edelmoedige jongen weigerde iets aan te nemen, hij had het geluk gehad zijn weldoener het leven te redden en daarmede achtte hij zich rijkelijk beloond, zoo sprak hij.

.... om haar een menigte kleine voorvalletjes uit zijn visschersleven te vertellen.... (*Zie bladz. 27*).

De Engelschman, ziende, dat Paul hardnekkig alle belooning weigerde, sprak er niet verder over, doch lachte geheimzinnig.

. . . . . .

Een paar weken later bracht de postbode een goed verzegelden omslag, die uit Londen verzonden was aan het adres van Paul.

Deze omslag bevatte tien duizend gulden (alsdan een waarde van twintig duizend frank) aan bankbiljetten, er was geen enkel woord verklaring bij, zelfs het adres van den afzender ontbrak.

Men hoefde niet lang na te denken, om te raden, door wien dat geld gezonden was.

Paul wilde het weigeren; maar Jaak verzette er zich tegen en eindigde met zijn pleegzoon het geld te doen aannemen.

« Denk eens goed na, zei de visscher, de herkomst van dat geld heeft voor u niets oneerlijks; gij hebt het noch gestolen noch afgedwongen, men zendt het u vrijelijk, en indien gij het niet behouden wilt, aan wien zult gij het terugzenden? En dan, denk aan uw toekomst en aan uw lieve Pauline! Wie weet, waar uw zuster zich thans bevindt, en in welken toestand wij haar eens zullen terugzien! »

Deze woorden troffen het hart van Paul. Het kon inderdaad gebeuren, dat Pauline wel eens hulp noodig had, en hoe gelukkig zou hij dan zijn haar te kunnen helpen.

Hij besloot derhalve het geld te behouden en er een goed gebruik van te maken.

Indien hij zich te Vlissingen kon vestigen als scheepsreeder !

Hij sprak hierover met Jaak, en deze keurde het stoute ontwerp ten volle goed ; weldra begon men met de uitvoering ervan.

Drie jaar na de gevaarvolle redding bezat Paul reeds een twintigtal sloepen, die regelmatig in zee staken en hem groote winsten opbrachten, die hem toelieten zijn visschers goed te betalen.

Zoo kwam het, dat men weldra op een der schoonste gevels van Vlissingen kon lezen :

Paul Vandoren & C°, Scheepsreeders.

Meermalen stelde men Paul voor nieuwe nasporingen te doen om de personen te ontdekken, die hem en zijn zusje op het duinzand legden ! maar de jongeling wilde er niet van hooren, en hij verklaarde slechts één familie te erkennen : die van zijn lieve weldoeners ; bijna elken dag verzon hij iets nieuws om hun aangenaam te zijn, en vooral om hun een gelukkigen ouderdom, vrij van kommer te verzekeren.

V.

Terug !

Wij nemen de vrijheid met ons verhaal in eens vijf jaar over te slaan.

De naam « Paul Vandoren & C° » staat nog altijd in groote vergulde letters op den gevel van een groot gebouw nabij de haven van Vlissingen. De reederij gaat steeds vooruit en zendt thans twee en dertig booten in zee.

In het mooie gebouw, waar de kantoren ingericht zijn, woont ook Paul Vandoren, die met een braaf en rijk meisje uit Middelburg getrouwd is.

Paul bestuurt de vennootschap, terwijl Jaak de beweging der schepen in de haven gadeslaat en daarvoor zijn aandeel in de winsten ontvangt voor hem en zijn zuster Martha, zoodat elk der drie deelgenooten een derde der winsten ontvangt.

Wij moeten hier nog bijvoegen, dat Jaak in het huwelijk getreden is, en dat Martha hierin zijn voorbeeld heeft gevolgd.

De drie huisgezinnen leven in grooten welstand : dank zij hun werkzaamheid, gepaard met matigheid en spaarzaamheid, worden hun zaken steeds bloeiender.

. . . . . .

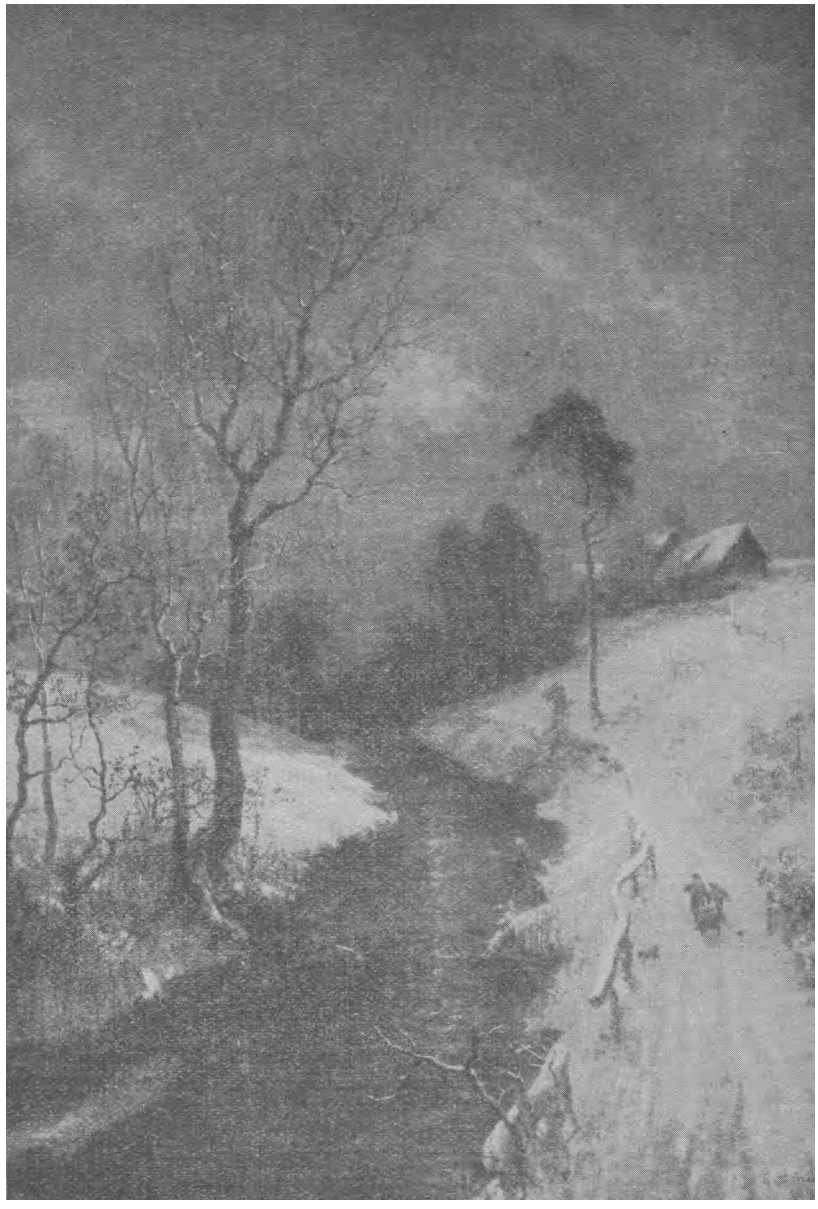

.... wanneer de hobbelige wegen, de eenzame daken en kale boomen met sneeuw bedekt zijn,.... (*Zie bladz. 41*).

In het tweede hoofdstuk van ons verhaal beschreven wij het lachend, zelfs betooverend uitzicht, dat de mooie streken van Zeeland in de lente en in den zomer aanbieden.

Maar zoodra de winter heerscht, is die streek van alle bekoorlijkheid beroofd ; gedurig door den snijdenden zeewind gezweept, schijnt zij als door een tooverroede in een eentonig en uiterst treurig landschap herschapen.

En wanneer de vorst de talrijke grachten komt sluiten, wanneer de hobbelige wegen, de eenzame daken en kale boomen met sneeuw bedekt zijn, ho ! dan ziet er alles zoo intreurig uit ; de stilte der uitgestrekte vlakten wordt nauwelijks onderbroken door het geblaf der honden en het gejubel der kinderen, die, ongevoelig voor de koude, en onverschillig voor den rouw der natuur, hun sleden te voorschijn halen, of zich vermaken met op de uitgestrekte ijsvlakten te glijden.

Alleen de raven, de sombere bewoners van die eenzame velden, vliegen al krassend van de eene korenschelf naar de andere, of zoeken in den dichten mist, die alsdan bijna bestendig over de streek hangt, het kreng van een of ander dier, dat door koude en uitputting omgekomen is.

De winter van het jaar 18 . . dreigde bijzonder streng te zijn : reeds in de maand October begon het te vriezen en viel de sneeuw ; in het begin van November waren

de grachten toegevroren, en een dikke sneeuwlaag bedekte den versteenden grond.

Een diepe verlatenheid hing over de eenzame doodsche velden van Zeeland.

. . . . . .

De dagen zijn somber en kort, en de schemering is reeds ingevallen.

Op den weg langs de duinen, die met een sneeuwlaag van een voet dikte bedekt is, komt een vrouw met een klein meisje langzaam vooruit.

Die nog jonge vrouw moet weleer schoon geweest zijn ; maar, te oordeelen naar de versleten kleederen, die zij draagt, moet diepe ellende die schoonheid vernietigd hebben ; zij is verwelkt, versleten vóór den tijd. Desniettegenstaande herkennen wij in haar onze oude vriendin Pauline.

Zij is blootshoofds en sluit rond haar schouders een wollen sjaal, waarvan de randen uitgerafeld zijn ; aan den arm draagt zij een korfje, dat wellicht eenige lompen en wat mondvoorraad bevat.

Het meisje ziet er opgeruimd uit, en is tamelijk kloek gebouwd, niettegenstaande de ontberingen, welke zij, te oordeelen naar haar kleedij, te verduren heeft gehad.

Zij stapt onverschrokken voort naast haar moeder, en beiden verhaasten den tred, om nog vóór den nacht de eerste huizen van Vlissingen te bereiken.

Eindelijk zijn zij er.

De vrouw richt als met een zekere aarzeling haar schreden naar een visscherswoning, een klein net huisje, dat goed onderhouden is, en waar wij vroeger reeds binnen geweest zijn.

Zonder eerst op de deur te kloppen, treedt zij vreesachtig binnen, doch blijft eensklaps verbijsterd staan.

« Is het dan niet hier, dat Jaak Vandoren woont? » stamelt zij met nauwelijks hoorbare stem.

— Maar neen, beste vrouw, hij heeft ons dit huisje verhuurd : het is bijna tien jaar, dat wij hier wonen. Wij zijn niet van deze streek ; maar hoe komt het, dat gij, die Vlissingen goed gekend schijnt te hebben, niet eens weet, dat Jaak Vandoren, zijn zuster Martha en zijn pleegzoon, Paul, in de stad wonen ?

— In de stad ! Waar dan ?

— Wel, hier te Vlissingen. Zij staan aan het hoofd der welbekende scheepsreederij : Paul Vandoren & C°.

— Ach ! riep de vreemdelinge uit, en liet zich nederzinken op een stoel, die naast de deur stond, terwijl tranen over haar bleeke wangen biggelden.

De brave visscher en zijn vrouw eerbiedigden haar droefheid en waren op het punt haar uit te noodigen om het avondmaal met hen te deelen, toen zij langzaam opstond en den visscher bad haar den weg naar Vandoren's woning te willen wijzen.

.... komt een vrouw met een klein meisje langzaam vooruit.
(*Zie bladz. 42*).

De visscher stelde voor haar te vergezellen tot bij de haven ; maar hij drong er op aan, dat zij eerst voor haarzelf en voor haar dochtertje een kopje warme melk zou aanvaarden.

De jonge vrouw, begrijpende, dat een weigering een onbeleefdheid zou geweest zijn, nam het aangebodene met dank aan, en volgde weldra den dienstvaardigen visscher naar het nieuw verblijf van Jaak Vandoren.

. . . . . .

Wij zullen niet beproeven den terugkeer in den familiekring van de verdwaalde en en zoo zeer betreurde dochter te beschrijven.

Nauwelijks was haar thuiskomst bekend, of haar broeder en Martha kwamen toegesneld, om haar te omhelzen en haar te zeggen, hoe gelukkig zij waren haar terug te zien.

De kleine Martha, het dochtertje van Pauline, werd door allen met de teederste liefkozingen bejegend en alzoo, na een treurig leven, na zooveel tegenslagen en ellende vond deze het kalme geluk terug.

Pauline bracht de volgende weken bij haar broeder door.

Deze tijd werd door de drie familiën aangewend om te beraadslagen, hoe Pauline zich kon nuttig maken en op eerlijke wijze in haar onderhoud en dat van haar kind voorzien.

Daar zij halsstarrig weigerde anderen langer tot last te zijn, werd er besloten, dat zij een winkel van kleerstoffen zou openen, te meer

daar zij dit artikel, tijdens haar verblijf in Frankrijk had leeren kennen.

Paul zou de noodige sommen voor de inrichting voorschieten, en Pauline zou het geld teruggeven naarmate het haar zou mogelijk zijn.

Het moet te harer eer gezegd worden, dat het ongeluk haar wijzer had gemaakt; met een buitengewone wilskracht had zij de eindramp vermeden; in den uitersten nood had zij begrepen, dat op den weg der deugd alleen het ware geluk te vinden is, en moedig sloeg zij dezen in voor haar eigen welzijn en dat van haar lief dochtertje.

Te Parijs had zij haar echtgenoot verloren; deze had haar zeer ongelukkig gemaakt; hij was een slechte kerel, een dronkaard, ook was hij ten gevolge van allerhande overdaad in den bloei zijner jaren gestorven.

Dan had Pauline de weinige meubels, die zij bezat, te gelde gemaakt, om met de opbrengst er van de reis te ondernemen naar Vlissingen, waar zij lichamelijk en zedelijk vermoeid, eindelijk aankwam, met nog een tiental franken op zak.

Gelukkig zij, die opstaan, wanneer zij gevallen zijn!

Gelukkig zij, die de toekomst moedig ingaan!

Gelukkig zij, die door den tegenspoed als 't ware vernietigd, hem nog het hoofd durven bieden!

Pauline bezat zoo n uitstekend karakter en dit was haar redding.

Haar winkel hield zij met groote orde en zindelijkheid, en voor haar klanten was zij uiterst beleefd en dienstvaardig ; ook had zij weldra veel koopers, zoodat zij niet alleen goed van haar zaken leven kon, maar elk jaar een merkelijk deel van haar schuld bij haar broeder kon afbetalen. Iets dat haar bijzonder ter harte ging, was de opvoeding van haar dochtertje : zij wilde niet, dat deze de misstappen van haar moeder zou navolgen, om niet denzelfden lijdensweg te moeten bewandelen.

En wanneer zij het meisje in de kamer vóór den spiegel vond, beefde zij van ontsteltenis, omdat zij dan reeds, in een niet ver verwijderde toekomst, haar dochtertje door haar ijdelheid in het ongeluk gedompeld zag.

Zelden sprak Pauline over het verledene, maar wanneer zij bij de kleine eenige neiging tot misplaatsten hoogmoed ontwaarde, dan liet zij niet na haar eigen misslagen af te schetsen, en wanneer alsdan het meisje tranen stortte, sprak zij : « Martha, mijn lief kind, zoek steeds het geluk in den zoeten vrede van een nederig en geregeld huiselijk leven ; vlucht de pracht en de ijdele vermaken ; de eerlijke arbeid alleen kan het ware geluk verschaffen ; vergeet nooit de betreurenswaardige lotgevallen uwer moeder ! »

Gedrukt in België.

INHOUD.

		Blz.
	Voorbericht.	5
I.	— Verlaten	7
II.	— Twee verschillende Karakters . .	15
III.	— De groote Stad	23
IV.	— Een gevaarvolle Redding . . .	30
V.	— Terug!.	39

In de zelfde reeks zijn verschenen:

1. Hugo en Antonia. — 14 platen.
2. De Rozenvilla. — 12 platen.
3. Op het kasteel van Belleroche. — 12 pl.
4. Een doornig Pad. — 14 platen.
5. De Ravenkloof. — 12 platen.
6. Onverwachte Redding.—12 platen.(*Uitverkocht*)
7. Op den Burcht van Moldam. — 15 pl.
8. De twee Vondelingen. — 11 pl.